

Alleenwerken in geïsoleerde omstandigheden Extra bescherming is noodzaak

Arbeidsomstandighedenwet volledig van toepassing

Tijdens de avond- en nachturen ziet bij veel bedrijven de situatie er anders uit dan overdag. Werknemers hebben dan doorgaans met andere arbeidsomstandigheden te maken als tijdens de 'normale' bedrijfsuren. Ondersteunende diensten zoals receptie, beveiliging, technische dienst of bedrijfshulpverlening zijn vaak niet of gedeeltelijk aanwezig; het bedrijf is grotendeels in het donker gehuld; de andere collega's zijn afwezig, of zij werken beperkt en/of op te grote afstand. Ook bij beroepen die min of meer continu in een zeker isolement worden uitgeoefend, zoals treinconducteurs, taxi- en vrachtwagenchauffeurs, thuiswerkers of veiligheidsbeambten, is sprake van bijzondere arbeidsomstandigheden.

In gevallen van nood is niet altijd even snel professionele of collegiale hulp ter plaatse.

De Arbeidsomstandighedenwet en -regelgeving is volledig van toepassing op alleenwerkende werknemers. De werkgever dient in zijn Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en in zijn arbeidsomstandighedenbeleid nadrukkelijk aandacht aan deze groep werknemers te besteden. Wanneer geen specifieke maatregelen worden getroffen, kan dit tot ongewenste en soms risicovolle situaties leiden.

Deze brochure geeft antwoord op de meest gestelde vragen met betrekking tot alleenwerken.

Wat wordt onder een *alleenwerkende* en wat wordt onder *alleenwerken* verstaan?

- Onder een alleenwerkende wordt verstaan: een werknemer die alleen, en dus geïsoleerd, zijn werkzaamheden verricht.
- Onder alleenwerken wordt verstaan: Het geïsoleerd verrichten van werkzaamheden (dus buiten de directe gehoorsafstand en/of het gezichtsveld van andere collega's of leidinggevenden).

Wanneer u bijvoorbeeld monteur, schoonmaker, chauffeur, beveiligingsmedewerker, conducteur, buschauffeur, verpleegster, ziekenverzorger of vertegenwoordiger bent, is de kans groot dat u regelmatig alleenwerkt.

Wetgeving en bronaanpak

Bij de wettelijk verplichte Risico-Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) moet, zoals eerder opgemerkt, specifiek aandacht worden geschonken aan de risico's die alleenwerkenden lopen bij het uitoefenen van hun beroep. Er moeten doeltreffende maatregelen worden getroffen om deze risico's te elimineren, of maatregelen die de risico's in ieder geval zo veel mogelijk te beperken. De maatregelen dienen in beginsel aan de bron (= ontwerp en uitvoering/inrichting van de werksituatie) te worden getroffen. De voorzieningen dienen er op te zijn ingericht dat alle ongewilde gebeurtenissen, waarbij de veiligheid en de gezondheid van de werknemers in gevaar komt, zoveel mogelijk worden vermeden of de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.

In de Arbeidsomstandighedenwet zijn slechts voor een beperkt aantal situaties expliciete regels voor het alleenwerken opgenomen, zoals bij het werken in

besloten ruimtes (waar onder andere gevaar bestaat voor verstikking, bedwelming, vergiftiging, brand of explosie), of voor het verrichten van duikwerkzaamheden.

Ook voor een bijzondere categorie van alleenwerkenden, de ‘thuiswerkers’, zijn in de wet- en regelgeving nadere voorschriften opgenomen.

De Arbeidsinspectie kan in voorkomende gevallen eisen stellen aan de door werkgevers te nemen maatregelen in risicovolle situaties met alleen werkenden.

Voorbeelden van risicovolle “alleenwerksituaties” zijn:

- Het betreden van besloten ruimtes, zoals kelders, kruipruimtes, rioleringskanalen, mestputten, tanks en vries- of koelcellen (Dit is in het geval van risicovolle situaties uitsluitend toegestaan met een daarbij aanwezige tweede persoon, die buiten de besloten ruimte toezicht houdt, contact houdt met de persoon in de besloten ruimte, en in gevallen van nood direct alarm kan slaan. Daarnaast moeten, afhankelijk van de situatie, nog andere maatregelen worden getroffen);
- Het transporteren van geld voor opening en na sluitingstijd bij o.a. horecabedrijven, benzinestations en winkels;
- Het verrichten van nachtdiensten in o.a. (zieken)zorginstellingen;
- Het woon-werkverkeer bij bijvoorbeeld thuiszorg (zoals kraamhulpen);
- Het betreden van isoleer- en/of crisisinterventieruimtes in de psychiatrie;
- Het reageren op inbraakalarm;
- Tijdens het contact met bepaalde cliënten (waarbij een aannemelijke of voorspelbare kans op agressief of ander ongewenst gedrag bestaat);
- Het werken met toxische stoffen;
- Het werken met grote hoeveelheden organische oplosmiddelen, sterke zuren en basen of corrosieve stoffen;
- Beklimming van kooiladders (zoals bij het beklimmen van hoogspanningsmasten);
- Het verrichten van werkzaamheden waarbij het dragen van perslucht noodzakelijk is.

Voorbeelden van maatregelen die werkgevers en alleenwerkenden kunnen nemen in alleenwerksituaties:

1. Geïsoleerde werkzaamheden die risico's kunnen opleveren, mogen pas alleen worden uitgevoerd nadat:
 - De risico's van de alleenwerkplek zorgvuldig zijn geanalyseerd.
 - Er aan de hand hiervan afdoende beschermende maatregelen zijn getroffen.
 - Er adequate maatregelen zijn getroffen om incidenten zoveel mogelijk te voorkomen.
 - Er voorzieningen zijn getroffen waarbij direct en adequaat hulpverlenend door een of meer derde(n) (leidinggevende, bedrijfshulpverleners, etc.) kan worden ingegrepen.
 - Er voor directe toegang is gezorgd, zowel voor externe als interne hulpverleners.
2. De alleenwerkende behoort waar nodig te worden beschermd tegen risico's zoals ongewenst bezoek, indringers en/of ongewenst gedrag. De in- en uitgangen van de bedrijfsruimte kunnen zodanig worden afgesloten dat dit binnen het door de organisatie gehanteerde protocol valt en gemakkelijk van binnenuit kunnen worden geopend.
3. Alleenwerken in risico-situaties mag uitsluitend plaatsvinden in opdracht van of met medeweten van de leidinggevende en in samenhang met preventieve maatregelen.
4. Binnen de organisatie behoort bekend te zijn **waar, wanneer** (bijvoorbeeld tijdens avond- en nachturen) en **wie** alleenwerken. Het is nuttig om binnen een bedrijf een actuele aanwezigheidsregistratie bij te houden. Dit kan zowel schriftelijk als automatisch (met een elektronische pas), of mondeling bij een nachtportier of beveiligingsmedewerker.
5. Voor personen met bepaalde ziektepatronen, of personen die medicijnen gebruiken die het reactievermogen beïnvloeden, is alleenwerken niet toegestaan. Raadpleeg in voorkomende gevallen de bedrijfs- of de huisarts.
6. Voor zowel jeugdige werknemers onder de 18 jaar als voor onvoldoende opgeleide medewerkers geldt dat zij niet zonder toezicht mogen werken.

7. De alleenwerkende behoort op de hoogte te zijn van de bedrijfshulpverleningsprocedures en andere toepasselijke instructies en in staat zijn om bij een calamiteit snel adequate hulp in te kunnen roepen.
8. De alleenwerkende dient de mogelijkheid te hebben om duidelijk hoor- of zichtbaar alarm te slaan. Het is van groot belang dat hij/zij, waar dat nodig is, de beschikking heeft over goed werkende communicatieapparatuur (een vaste en/of mobiele telefoon, een portofoon, etc.).
9. De alleenwerkende behoort onder alle omstandigheden via een zo kort mogelijke en afdoend verlichte en bewegwijzerde vluchtweg van de werkplek te kunnen vluchten, zonder dat hij/zij obstakels op zijn/haar weg vindt en zonder gebruikmaking van bijzondere hulpmiddelen. Alle noodzakelijke sleutels en/of andere instrumenten bevinden zich onder direct (zichtbaar) handbereik van de alleenwerkende.
10. De alleenwerkende registreert en meldt alle incidenten die zich tijdens de avond- en nachturen voordoen aan zijn of haar leidinggevende.

Medezeggenschap

Een goed arbeidsomstandighedenbeleid is van groot belang voor zowel werkgevers als werknemers. De Arbeidsomstandighedenwet biedt hen dan ook de ruimte om samen het arbobeleid te verbeteren. Hierbij speelt medezeggenschap een belangrijke rol. De werknemers hebben via de ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging inbreng in het arbobeleid. De werkgever kan op zijn beurt gebruik maken van de kennis van de werknemers. Deze weten immers hoe het beleid in de praktijk uitwerkt. Voor het goed functioneren van het arbobeleid is samenwerking tussen werkgevers en werknemers dus van cruciaal belang.

Meer weten?

Heeft u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de afdeling Publieksinformatie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Postbus 90801, 2509 LV Den Haag

Tel.: 0800-9051

Voor andere informatie kunt u ook onze internetsites raadplegen:

- www.arbeidsinspectie.szw.nl

- www.szw.nl

Meer exemplaren van deze brochure kunt u per fax aanvragen onder vermelding van titel en bestelcode (zie achterzijde). Het faxnummer is 013-5953565.

Voor algemene vragen aan de rijksoverheid kunt u gratis bellen met de Postbus 51 infolijn, tel. 0800-8051, of raadpleeg www.postbus51.nl

Ernstige arbeidsongevallen moeten worden gemeld aan het kantoor van de Arbeidsinspectie, dat gevestigd is in het gebied waar het ongeval plaatsvond.

Klachten over uw arbeidsomstandigheden moeten worden gemeld aan het dichtst bij uw werk gevestigde kantoor van de Arbeidsinspectie.

Voor een indicatie van de gebiedsindeling zie kaartje op de pagina hiernaast.

Kantoor Groningen

Engelse Kamp 4
9722 AX Groningen
Postbus 30016
9700 RM Groningen
telefoon 050 - 522 58 80
fax 050 - 526 72 02
AI Groningen@minzsw.nl

Kantoor Arnhem

Janspoort 2
6811 GE Arnhem
Postbus 9018
6800 DX Arnhem
telefoon 026 - 355 71 11
fax 026 - 442 40 46
AI Arnhem@minzsw.nl

Kantoor Amsterdam

Radarweg 60
1043 NT Amsterdam
Postbus 58366
1040 HJ Amsterdam
telefoon 020 - 581 26 12
fax 020 - 686 47 03
AI Amsterdam@minzsw.nl

Kantoor Utrecht

Oudenoord 6
3513 ER Utrecht
Postbus 820
3500 AV Utrecht
telefoon 030 - 230 56 00
fax 030 - 230 56 80
AI Utrecht@minzsw.nl

Kantoor Rotterdam

Stadionweg 43 C
3077 AS Rotterdam
Postbus 9580
3007 AN Rotterdam
telefoon 010 - 479 83 00
fax 010 - 479 70 93
AI Rotterdam@minzsw.nl

Kantoor Roermond

Godsweerdersingel 10
6041 GL Roermond
Postbus 940
6040 AX Roermond
telefoon 0475 - 35 66 66
fax 0475 - 35 66 60
AI Roermond@minzsw.nl

De Arbeidsinspectie maakt deel uit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Arbeidsinspectie

Postbus 11563
2502 AN Den Haag

Bestelnummer 606
Augustus 2005 - 6333
Gratis uitgave